

**KONVENCIJA O DOSTUPNOSTI INFORMACIJA, UČEŠĆU JAVNOSTI U ODLUČIVANJU
I DOSTUPNOSTI PRAVOSUĐA U PITANJIMA KOJA SE TIČU ŽIVOTNE SREDINE
(Aarhus, 1998)**

(Convention on access to information, public participation in decision - making
and access to justice in environmental matters)

Preambula

Strane ove konvencije:

Podsećajući na 1. princip Štokholmske deklaracije o čovekovoj sredini,

Takođe podsećajući na 10. princip Deklaracije o životnoj sredini i razvoju iz Rija,

Podsećajući dalje na rezolucije Generalne skupštine 37/7 od 28. oktobra 1982. godine o Svetskoj povelji za prirodu i 45/94 od 14. decembra 1990. godine o potrebi obezbeđivanja zdrave životne sredine za dobrobit pojedinaca,

Podsećajući na Evropsku povelju o životnoj sredini i zdravlju usvojenu na prvoj Evropskoj konferenciji o životnoj sredini i zdravlju Svetske zdravstvene organizacije u Frankfurtu na Majni, u Nemačkoj, 8. decembra 1989. godine,

Potvrđujući potrebu za zaštitom, očuvanjem i unapredjenjem stanja životne sredine i potrebu za obezbeđenjem održivog i za životnu sredinu prihvatljivog razvoja,

Konstatujući da je adekvatna zaštita životne sredine suštinska za dobrobit ljudi i uživanje osnovnih ljudskih prava, uključujući samo pravo na život,

Konstatujući takodje, da svaka osoba ima pravo da živi u životnoj sredini koja odgovara njenom zdravlju i blagostanju i dužnost, kako individualno tako i u zajednici sa drugima, da štiti i unapređuje životnu sredinu za dobrobit sadašnjih i budućih generacija,

Smatrajući da građani u cilju ostvarenja ovog prava i poštovanja ove dužnosti, moraju imati dostupnost informacija, pravo na učestvovanje u donošenju odluka i dostupnost pravosudja po pitanjima koja se tiču životne sredine, i konstatujući da bi građanima mogla da bude potrebna pomoć u cilju ostvarivanja njihovih prava,

Konstatujući da, u oblasti životne sredine, bolja dostupnost informacija i veće učešće javnosti u donošenju odluka povećavaju kvalitet i sprovođenje odluka, doprinose svesti javnosti o pitanjima koja se tiču životne sredine, daju mogućnost javnosti da izrazi svoju zabrinutost i omogućavaju javnoj upravi da ove činjenice uzme u obzir,

U cilju unapređenja odgovornosti i transparentnosti u donošenju odluka i jačanju podrške javnosti odlukama koje se tiču životne sredine,

Konstatujući da je transparentnost u svim vladinim sektorima poželjna i pozivajući zakonodavna tela na primenu principa ove konvencije,

Konstatujući takođe, potrebu javnosti da bude informisana o procedurama za učešće u donošenju odluka koje se tiču životne sredine, da ima slobodan pristup tom postupku i da poznaje način korišćenja tih postupaka,

Konstatujući dalje značaj odgovarajućih uloga koje mogu imati građani pojedinci, nevladine organizacije i privatni sektor u zaštiti životne sredine,

U želji da promovišu obrazovanje u oblasti životne sredine u cilju unapređivanja razumevanja životne sredine i održivog razvoja i da podstaknu svest široke javnosti, kao i učešće, u odlukama koje utiču na životnu sredinu i održivi razvoj,

Konstatujući, u ovom kontekstu, značaj korišćenja medija i elektronskih ili drugih budućih formi komunikacije,

Konstatujući značaj celovitog razmatranja pitanja vezanih za životnu sredinu u donošenju vladinih odluka i odgovarajuću potrebu javne uprave za posedovanjem preciznih, razumljivih i aktuelnih informacija koje se tiču životne sredine,

Potvrđujući da javna uprava raspolaže informacijama koje se tiču životne sredine u javnom interesu,

Smatrajući da bi efikasni sudski mehanizmi trebalo da budu dostupni javnosti, uključujući i organizacije, a u cilju zaštite njihovih legitimnih interesa i primene zakona,

Konstatujući da je značajno da potrošači imaju obezbeđene adekvatne informacije o proizvodima, kako bi bili u stanju da naprave izbor koji je u skladu sa zahtevima zaštite životne sredine,

Svesni zabrinutosti javnosti zbog namernog puštanja genetički modifikovanih organizama u životnu sredinu i potrebe za većom transparentnošću i većim učešćem javnosti u donošenju odluka u ovoj oblasti,

Ubedjeni da će sprovođenje ove konvencije doprineti jačanju demokratije u regionu Ekonomske komisije Ujedinjenih Nacija za Evropu (ECE),

Svesni uloge koju je imala ECE i imajući u vidu, pored ostalog, Smernice ECE za dostupnost informacija i učešće javnosti u procesu donošenja odluka koje se tiču životne sredine, prihvaćenih u Ministarskoj deklaraciji usvojenoj na Trećoj ministarskoj konferenciji "Životna sredina za Evropu", koja je održana u Sofiji, Bugarska 25. oktobra 1995. godine,

Imajući u vidu odgovarajuće odredbe Konvencije o proceni uticaja na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu, usvojene u Espoo-u, Finska 25. februara 1991. godine kao i Konvencije o prekograničnim efektima industrijskih udesa i Konvencije o zaštiti i korišćenju prekograničnih vodotokova i međunarodnih jezera, obe usvojene u Helsinkiju 17. marta 1992. i ostalih regionalnih konvencija,

Znajući da će usvajanje ove konvencije doprineti daljem jačanju procesa "Životna sredina za Evropu" i rezultatima Četvrte ministarske konferencije u Aarhusu, Danska juna 1998. godine,

Sporazumele su se o sledećem:

Član 1.

Cilj

Radi davanja doprinosa zaštiti prava svakog pojedinca sadašnjih i budućih generacija da živi u životnoj sredini adekvatnoj njegovom zdravlju i blagostanju, svaka strana će garantovati pravo na dostupnost informacija, učešće javnosti u donošenju odluka i dostupnost pravosuđa u vezi pitanja koja se tiču životne sredine, u skladu sa odredbama ove konvencije.

Član 2.

Definicije

Za svrhe ove konvencije,

1. "Strana" znači, ako se u tekstu ne navodi drugačije, ugovorna strana ove konvencije;

"Javna uprava" znači:

a) uprava na nacionalnom, regionalnom i drugom nivou;

b) fizička ili pravna lica koja vrše javne upravne funkcije u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, uključujući posebne dužnosti, aktivnosti ili usluge koje se tiču životne sredine;

c) bilo koje drugo fizičko ili pravno lice koje ima javne odgovornosti ili funkcije, ili pruža javne usluge u vezi sa životnom sredinom, pod kontrolom tela ili osobe na koje se odnose odredbe gore navedenih stavova a) ili b).

d) institucije bilo koje regionalne organizacije za ekonomsku integraciju iz člana 17, koja je Strana ove konvencije.

Ova definicija ne uključuje tela ili institucije koje deluju u sudskom ili zakonodavnom svojstvu;

3. "Informacija koja se tiče životne sredine" znači bilo koju informaciju u pisanoj, vizuelnoj, zvučnoj, elektronskoj ili bilo kojoj drugoj materijalnoj formi o:

a) stanju elemenata životne sredine, kao što su vazduh i atmosfera, voda, tlo, zemljište, predeli i prirodni kompleksi, biološki diverzitet i njegove komponente, uključujući genetički modifikovane organizme kao i o interakciji između ovih elemenata;

b) faktorima kao što su supstance, energija, buka i zračenje i o aktivnostima ili merama, uključujući upravne mere, o sporazumima u vezi sa pitanjima koja se tiču životne sredine, o politici, zakonskim aktima, planovima i programima koji utiču ili će verovatno uticati na elemente životne sredine u okvirima gore navedenog podstava a) i o cost - benefit analizama i drugim ekonomskim analizama i pretpostavkama korišćenim u donošenju odluka koje se tiču životne sredine;

c) stanju zdravlja i bezbednosti ljudi, uslovima života ljudi, kulturnim spomenicima i gradjevinama, ukoliko na njih utiče ili može da utiče stanje elemenata životne sredine ili ukoliko na njih deluju ovi elementi, faktori, aktivnosti ili mere na koje se odnosi gore navedeni potstav b);

4) "Javnost" znači jedno ili više fizičkih ili pravnih lica i, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom ili praksom, njihova udruženja, organizacije ili grupe;

5) "Zainteresovana javnost" znači javnost koja je ugrožena ili će verovatno biti ugrožena ili ima interes u donošenju odluka koje se tiču životne sredine. Za potrebe ove definicije, nevladine

organizacije koje promoviraju zaštitu životne sredine i koje zadovoljavaju uslove propisane nacionalnim zakonodavstvom biće smatrane zainteresovanim.

Član 3.

Opšte odredbe

1) Svaka Strana će preduzeti potrebne zakonodavne, upravne i druge mere, uključujući mere za postizanje kompatibilnosti odredaba o sprovođenju odredaba ove konvencije o informacijama, javnom učešću i dostupnosti pravosuđa, kao i odgovarajuće mere za poštovanje ovih odredbi u cilju uspostavljanja i održavanja jasnog, transparentnog i doslednog okvira primene odredaba Konvencije.

2) Svaka Strana će nastojati da obezbedi da službenici i uprava pomažu i pružaju savete javnosti u pogledu traženja dostupnosti informacija, u olakšavanju učešća u donošenju odluka i traženju dostupnosti pravosuđa kada se radi o pitanjima koja se tiču životne sredine.

3) Svaka Strana će promovirati obrazovanje u oblasti životne sredine i podizanje svesti javnosti, posebno o načinima za obezbeđenje dostupnosti informacija, o učešću u donošenju odluka i o nastojanju da se omogući dostupnost pravosuđa, kada se radi o pitanjima koja se tiču životne sredine.

4) Svaka Strana će obezbediti odgovarajuće priznanje i podršku udruženjima, organizacijama i grupama koje promoviraju zaštitu životne sredine i obezbediti uskladenost svog nacionalnog pravnog sistema sa ovom obavezom.

5) Odredbe ove konvencije neće uticati na pravo neke Strane da nastavi sa primenom ili uvede mere koje obezbeđuju širu dostupnost informacija, veće učešće javnosti u donošenju odluka i širu dostupnost pravosuđa kada se radi o pitanjima koja se tiču životne sredine, od onih koje zahteva ova konvencija.

6) Ova konvencija neće zahtevati bilo kakvo derogiranje postojećih prava na dostupnost informacija, učešće javnosti u donošenju odluka i dostupnost pravosuđu kada se radi o pitanjima koja se tiču životne sredine.

7) Svaka od Strana će promovirati primenu principa ove konvencije u međunarodnim procesima donošenja odluka i u okviru međunarodnih organizacija kada je reč o pitanjima koja se tiču životne sredine.

8) Svaka Strana će obezbediti da osobe koje koriste svoja prava u skladu sa odredbama ove konvencije ne budu kažnjavane, gonjene ili uznemiravane na bilo koji način zbog svojih aktivnosti. Ova odredba ne utiče na ovlašćenja nacionalnih sudova da u sudskim postupcima određuju naknade u razumnom iznosu.

9) U granicama relevantnih odredaba ove konvencije, javnost će imati dostupnost informacija, mogućnost učestvovanja u donošenju odluka i dostupnost pravosuđa, kada se radi o pitanjima koja se tiču životne sredine, bez diskriminacije u pogledu državljanstva, nacionalnosti ili domicila, a u slučaju pravnog lica, bez diskriminacije u pogledu na registrovano sedište ili stvarni centar aktivnosti.

Član 4.

Dostupnost informacija o životnoj sredini

1. Svaka od Strana će obezbediti da, u skladu sa sledećim stavovima ovog člana, javna uprava, kao odgovor na zahtev za informacijama o životnoj sredini, te informacije stave na raspolaganje javnosti, prema odredbama nacionalnog zakonodavstva, uključujući tu ako je takav zahtev upućen, a u skladu sa niže navedenom tačkom b), kopije relevantne dokumentacije koja sadrži ili obuhvata takve informacije:

(a) bez navodjenja interesa;

(b) u zahtevanoj formi izuzev:

i) kada je javnoj upravi jednostavnije da to učini u drugoj formi, uz obavezu da javna uprava navede razloge za izbor takve forme; ili

ii) kada je informacija već dostupna javnosti u nekoj drugoj formi.

2. Informacije koje se tiču životne sredine o kojima se govori u stavu 1. biće stavljene na raspolaganje javnosti u što kraćem roku, a najkasnije u roku od mesec dana nakon podnošenja zahteva. U slučajevima kada obim i složenost informacija opravdava produženje ovog roka taj rok može biti produžen do dva meseca od dana podnošenja zahteva. Podnosilac zahteva će biti obavestjen o svakom produžavanju roka, kao i o razlozima za takvu odluku.

3. Zahtev za informacije koje se tiču životne sredine može biti odbijen:

(a) ako javna uprava kojoj je zahtev podnet ne poseduje tražene informacije;

(b) ako je zahtev izrazito nerazuman ili je isuviše uopšteno formulisan; ili

(c) ako se zahtev odnosi na podatke koji se nalaze u procesu obrade ili se tiče međusobne komunikacije između organa javne uprave, gde može biti napravljen izuzetak u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom ili običajnom praksom, uzimajući u obzir interes javnosti za objavljivanje informacija.

4. Zahtev za informacijama koje se tiču životne sredine može biti odbijen ukoliko bi njihovo objavljivanje negativno uticalo na:

(a) Poverljivost rada državnih organa u slučaju kada je poverljivost predviđena odredbama nacionalnog zakona;

(b) Medjunarodne odnose, nacionalnu odbranu ili javnu bezbednost;

(c) Ispravnost rada pravosudnih organa, pravo lica na pošteno sudjenje ili mogućnost javne uprave da sprovede krivičnu ili disciplinsku istragu;

(d) Poverljivost komercijalnih i industrijskih informacija, u slučajevima kada je poverljivost predviđena odredbama zakona, u cilju zaštite legitimnog ekonomskog interesa. U ovom okviru, informacije koje se tiču emisija značajnih za zaštitu životne sredine biće objavljene;

(e) Prava intelektualne svojine;

(f) Poverljivost ličnih podataka, odnosno dosijea, koji se odnose na fizičko lice, kada to lice nije dalo pristanak za otkrivanje informacija javnosti, u slučajevima kada je takva poverljivost predviđena odredbama nacionalnog zakona;

(g) Interese treće strane koja obezbeđuje informacije, kada ona nije imala, ili nije mogla biti stavljena pod zakonsku obavezu davanja informacija, u slučajevima kada ta strana ne da pristanak na objavljivanje informacije; ili

(h) Životnu sredinu na koju se informacije odnose, kao što je slučaj sa područjima razmnožavanja retkih vrsta.

Napred navedene osnove za odbijanje zahteva biće tumačene na restriktivan način, uzimajući u obzir interes javnosti za objavljivanje informacija i uzimajući u obzir da li se tražene informacije odnose na emisije u životnu sredinu.

5. U slučajevima kada javna uprava ne poseduje tražene informacije koje se tiču životne sredine, ona će u najkraćem roku obavestiti podnosioca zahteva o tome kod kojeg organa javne uprave je moguće podneti zahtev ili će proslediti zahtev tom organu javne uprave i o tome obavestiti podnosioca.

6. Svaka od Strana će obezbediti da, ako informacije izuzete od objavljivanja po osnovu gore navedenih stavova 3 (c) i 4 mogu biti izdvojene bez narušavanja poverljivosti datih informacija, javna uprava stave na raspolaganje preostale tražene informacije koje se tiču životne sredine.

7. Odbijanje zahteva biće dato u pisanoj formi, ako je zahtev bio u pisanoj formi ili podnosilac to zahteva. Dokument o odbijanju zahteva sadržaće razloge odbijanja i pružiće pravnu pouku i skladu sa članom 9. Dokument o odbijanju zahteva se izdaje u što kraćem vremenskom roku, a najkasnije u toku jednog meseca, izuzev ako složenost informacija opravdava produženje ovog roka na period do dva meseca nakon podnošenja zahteva. Podnosilac mora biti obavešten o svakom produženju roka i o razlozima koji takvu odluku opravdavaju.

8. Svaka od Strana može ovlastiti organe javne uprave da odobre naplaćivanje za pružanje informacija, ali cena tog postupka ne sme prelaziti razumnu svotu. Javna uprava koje namerava da uvede ovakvu taksu za izdavanje informacija staviće na uvid podnosiocima zahteva cenovnik koji može biti primenjen, ukazujući na okolnosti kada će taksa biti plaćena, ili kada će se uprava odreći takse kao i kada je dostavljanje informacija uslovljeno plaćanjem unapred date takse.

Član 5.

Prikupljanje i širenje informacija koje se tiču životne sredine

1. Svaka Strana će obezbediti:

(a) Da javna uprava poseduje i ažurira informacije koje se tiču životne sredine, u skladu sa svojim funkcijama;

(b) Uspostavljanje sistema obaveznog protoka informacija ka organima javne uprave o predloženim i postojećim aktivnostima koje mogu značajno da utiču na životnu sredinu;

(c) U slučaju neposredne opasnosti po zdravlje ljudi ili životnu sredinu, bilo da je ta opasnost izazvana ljudskim aktivnostima ili prirodnim uzrocima, sve informacije koje bi mogle da pomognu javnosti u cilju predupređivanja ili ublažavanja šteta, a koje poseduje javna uprava, odmah se i bez odlaganja objavljuju u onom delu javnosti koja bi mogla da bude pogodjena.

2. Svaka Strana će obezbediti da, u okviru nacionalnog zakonodavstva, način na koji javna uprava stavljaju na raspolaganje tražene informacije koje se tiču životne sredine bude transparentan, i da informacije o životnoj sredini budu stvarno dostupne, između ostalog, putem:

(a) Obezbeđivanja za javnost dovoljnih podataka o tipu i obimu informacija koje se tiču životne sredine, a koje poseduje javna uprava, o osnovnim uslovima pod kojim se takve informacije izdaju i o postupku kojim se do tih informacija može doći;

(b) Ustanovljavanja i održavanja praktičnih mera, kao što su:

i) ustanovljavanje javno dostupnih lista, registara i druge dokumentacije;

ii) obavezivanje službenika da pružaju podršku javnosti u traženju informacija u okviru ove konvencije; i

iii) određivanje tačaka za kontakt; i

c) Obezbeđivanjem besplatnog dostupa informacijama koje se tiču životne sredine a koje se nalaze u listama, registrima ili drugoj dokumentaciji na koje se odnosi gore navedeni podstav (b) (i).

3. Svaka Strana će obezbediti da informacije koje se tiču životne sredine, postanu sve dostupnije u elektronskim bazama podataka do kojih javnost može lako doći putem javnih telekomunikacionih mreža. Informacije dostupne u ovoj formi trebalo bi da sadrže:

(a) Izveštaje o stanju životne sredine, kao što je navedeno u stavu 4, dole;

(b) Tekstove zakonskih odredaba koje se tiču životne sredine;

(c) Prema potrebi, politiku, planove i programe o/ili u vezi sa životnom sredinom i sporazume koji se tiču životne sredine;

(d) Druge informacije, u meri u kojoj raspoloživost takvih informacija u ovoj formi omogućava primenu nacionalnog prava o sprovođenju ove konvencije, pod uslovom da su takve informacije već dostupne u elektronskoj formi.

4. Svaka od Strana će, u pravilnim vremenskim intervalima ne dužim od tri ili četiri godine, objavljivati i distribuirati nacionalni izveštaj o stanju životne sredine, uključujući informacije o kvalitetu životne sredine i informacije o pretnjama životnoj sredini.

5. Svaka Strana će preduzeti mere u okviru svog nacionalnog zakonodavstva, u cilju širenja, između ostalog:

(a) Zakonskih akata i političkih dokumenata kao što su dokumenti o strategijama, politici, programima i akcionim planovima koji se odnose na životnu sredinu, i izveštaja o postignutom napretku u njihovoj primeni, sačinjenih na različitim nivoima uprave;

(b) Medjunarodnih ugovora, konvencija i sporazuma o pitanjima koja se tiču životne sredine; i

(c) Prema potrebi, ostalih značajnih medjunarodnih dokumenata o pitanjima koja se tiču životne sredine.

6. Svaka Strana će nosioce aktivnosti koje imaju značajan uticaj na životnu sredinu podsticati da redovno informišu javnost o uticaju svojih aktivnosti i proizvoda na životnu sredinu, u slučajevima gde je to moguće kroz organizovanje dobrovoljnog "eko - obeležavanja" i programa "eko - kontrole", ili na neki drugi način.

7. Svaka Strana će:

(a) Objavljivati podatke i analize podataka za koje smatra da su relevantni i značajni u razradi glavnih predloga politike životne sredine;

(b) Publikovati, ili na drugi način učiniti dostupnim, raspoloživi materijal sa objašnjenjima o saradnji sa javnošću u pitanjima koje spadaju u domen ove konvencije; i

(c) Obezbediti u odgovarajućoj formi informacije o načinu vršenja javnih funkcija ili pružanju javnih usluga od strane uprave na svim nivoima, a u vezi pitanja koja se tiču životne sredine.

8. Svaka Strana će razviti mehanizme koji će omogućiti da javnosti bude dostupna dovoljan obim informacija o proizvodima, kako bi bili u stanju da naprave izbor koji je u skladu sa zahtevima životne sredine.

9. Svaka Strana će preduzeti mere ka progresivnom uspostavljanju nacionalnog koherentnog sistema inventara ili registara zagađenja u vidu strukturisane, kompjuterizovane i javno dostupne baze podataka, pri čemu bi se podaci za ovu bazu prikupljali putem standardizovanog izveštavanja, uzimajući u obzir kada je to celishodno medjunarodne procese na ovom planu. Ovakav sistem može da obuhvata podatke o unošenju, ispuštanju i prenosu posebnog niza supstanci i proizvoda koji potiču od posebnog niza aktivnosti, u medijume životne sredine, uključujući korišćenje vode, energije i drugih resursa i in-situ i ex-situ mesta obrade i odlaganja.

10. Ni jedna odredba ovog člana ne može ugroziti pravo Strana da odbiju objavljivanje određenih informacija koje se tiču životne sredine u skladu sa odredbama iz člana 4, stav 3 i 4.

Član 6.

Učešće javnosti u donošenju odluka o posebnim aktivnostima

1. Svaka Strana:

(a) primenjivaće odredbe ovog člana kada se radi o odlukama o odobravanju predloženih aktivnosti navedenih u Aneksu I;

(b) primenjivaće, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, odredbe ovog člana na odluke o predloženim aktivnostima koje nisu navedene u Aneksu I, a koje bi mogle da imaju značajan uticaj na životnu sredinu. U tu svrhu, Strane će da odrede da li se na predloženu aktivnost odnose ove odredbe; i

(c) može da odluči, od slučaja do slučaja, ukoliko takvu mogućnost predvidja nacionalno zakonodavstvo, da ne primeni odredbe ovog člana na predložene aktivnosti u cilju zaštite interesa nacionalne odbrane, ako ova Strana smatra da bi primena odredaba ovog člana imala negativan uticaj na navedene interese.

2. Zainteresovana javnost će biti obavještena, bilo putem javnog saopštenja ili ukoliko je moguće, pojedinačno u ranoj fazi procedure donošenja odluka koje se tiču životne sredine i adekvatno, efikasno i pravovremeno, pored ostalog i o:

(a) Predloženoj aktivnosti i zahtevu o kome će se odlučivati;

(b) Prirodi mogućih odluka ili o nacrtu odluke;

(c) Nadležnoj organu javne uprave koji je odgovorna za donošenje date odluke;

(d) Predvidjenoj proceduri, uključujući ako i kada te informacije mogu biti obezbeđene, i informacije o:

i) Početku procedure;

ii) Mogućnosti za učešće javnosti;

iii) Vremenu i mestu održavanja svake javne rasprave;

iv) Organu javne uprave kod koje se može doći do odgovarajućih informacija i gde su deponovane odgovarajuće informacije radi stavljanja na uvid javnosti;

v) Odgovarajućem organu javne uprave ili bilo kom drugom službenom telu kome se mogu upućivati komentari ili pitanja, kao i obavještenja o roku predviđenom za upućivanje komentara i pitanja; i

vi) Dostupnosti relevantnih informacija koje se tiču životne sredine a odnose se na predloženu aktivnost; i

e) Činjenici da data aktivnost podleže nacionalnoj ili prekograničnoj proceduri procene uticaja na životnu sredinu.

3. Procedure učešća javnosti u donošenju odluka će imati razumne vremenske rokove za različite faze ostvarivanja, ostavljajući dovoljno vremena za informisanje javnosti u skladu sa odredbama gore navedenog stava 2, kao i za pripremu javnosti za učešće i samo učešće u procesu donošenja odluka koje se tiču životne sredine.

4. Svaka Strana će obezbediti uključivanje javnosti u navedeni proces u ranoj fazi, kada su sve opcije još uvek otvorene i kada može da dodje do efikasnog učešća javnosti.

5. Svaka Strana treba, prema potrebi, da podstiče podnosiocima zahteva da obezbede informacije koje se tiču ciljeva zbog kojih podnose zahtev, da odrede zainteresovanu javnost i da raspravljaju pre podnošenja zahteva za davanje dozvole.

6. Svaka Strana će zahtevati od nadležnih organa javne uprave da zainteresovanoj javnosti, na zahtev i kada je to propisano nacionalnim zakonodavstvom, u što kraćem vremenskom roku omogući besplatan pregled svih relevantnih informacija koje se tiču procesa donošenja date odluke, a koje se u datom momentu nalaze na raspolaganju, kao što je navedeno u ovom članu. Ovo ne narušava pravo Strana da odbiju objavljivanje određenih informacija u skladu sa odredbama člana 4, stavova 3 i 4. Relevantne informacije će u najmanjoj meri obuhvatiti, bez narušavanja odredaba člana 4. sledeće:

(a) Opis lokacije i fizičke i tehničke karakteristike predložene aktivnosti, uključujući procenu očekivanih količina ostataka i emisija;

(b) Opis značajnih efekata predložene aktivnosti na životnu sredinu;

(c) Opis predviđenih mera sprečavanja i/ili smanjivanja efekata, uključujući emisije;

(d) Ne-tehnički rezime gore navedenog;

(e) Nacrt glavnih alternativa proučenih od strane podnosioca zahteva; i

(f) U skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, glavne izveštaje i preporuke koje su dostavljene javnoj upravi u vreme kada će zainteresovana javnost biti informisana, u skladu sa gore navedenim stavom 2.

7. Procedure za učešće javnosti dozvolice mogućnost javnosti da podnosi, bilo u pisanoj ili drugoj odgovarajućoj formi u toku javne rasprave ili istrage sa podnosiocem zahteva, bilo kakve primedbe, informacije, analize ili mišljenja koja se smatraju relevantnim za predloženu aktivnost.

8. Svaka Strana će obezbediti da se prilikom donošenja odluke uzme u obzir rezultat učešća javnosti.

9. Svaka Strana će obezbediti da kada javna uprava donese odluku, javnost bude blagovremeno obavještena o odluci u skladu sa odgovarajućom procedurom. Svaka strana će javnosti staviti na raspolaganje tekst odluke, kao i razloge i obrazloženja na kojima se odluka zasniva.

10. Svaka Strana će obezbediti da se, kada javna uprava ponovo razmatra ili ažurira operativne uslove date aktivnosti iz stava 1, primenjuje odredbe stavova 2 do 9 ovog člana mutatis mutandis, kada je to potrebno.

11. Svaka Strana će, u okviru nacionalnog zakonodavstva i u meri u kojoj je to ostvarivo i moguće, primenjivati odredbe ovog člana prilikom odlučivanja o tome da li da se dopusti namerno ispuštanje genetički modifikovanih organizama u životnu sredinu.

Član 7.

Učešće javnosti koje se odnosi na planove, programe i politiku

u vezi sa životnom sredinom

Svaka Strana će sačiniti odgovarajuće praktične aranžmane i/ili druge mere za učešće javnosti tokom pripreme planova i programa u vezi sa životnom sredinom u transparentnim i objektivnim okvirima nakon što su obezbeđene potrebne informacije za javnost. U ovom okviru će biti primenjeni član 6, stavovi 3, 4 i 8. Deo javnosti koji može da učestvuje biće određen od strane nadležne javna uprava, uzimajući u obzir ciljeve ove konvencije. Svaka Strana će u odgovarajućoj meri, nastojati da obezbedi mogućnosti za učešće javnosti u pripremi politike koja se tiče životne sredine.

Član 8.

Učešće javnosti tokom pripreme izvršnih propisa i/ili opšteprimenjivih zakonski obavezujućih normativnih instrumenata

Svaka Strana će nastojati da promovise efektivno učešće javnosti u odgovarajućoj fazi postupka, kada su opcije još uvek otvorene, tokom pripreme izvršnih propisa od strane javne uprave kao i drugih opšte primenjivih zakonski obavezujućih pravila koja mogu da imaju značajan uticaj na životnu sredinu. Radi navedenog trebalo bi da budu preduzeti sledeći koraci:

- a) Potrebno je utvrditi dovoljne vremenske rokove za efikasno učešće javnosti;
- b) Potrebno je publikovati ili na drugi način staviti javnosti na raspolaganje nacrt pravila; i
- c) Potrebno je dati javnosti mogućnost da učestvuje u raspravi, bilo direktno ili preko

predstavničkih konsultativnih tela.

Rezultat učešća javnosti biće uzet u obzir u najvećoj mogućoj meri.

Član 9.

Dostupnost pravosudja

1. Svaka Strana će, u okviru svog nacionalnog zakonodavstva, obezbediti da svako lice koje smatra da je njegov zahtev za informacijama iz člana 4 ignorisan, neopravdano odbijen, bilo pojedini njegovi delovi ili u celini, ili da je na bilo koji način tretiran suprotno odredbama istog člana, ima pravo na pravnu zaštitu pred redovnim sudom ili nekim drugim, zakonom ustanovljenim nezavisnim i nepristrasnim telom.

U slučajevima kada Strana obezbeđuje primenu date pravne zaštite pred redovnim sudom, obezbeđuje i da takvo lice takodje ima mogućnosti pokretanja besplatne ili jeftine, zakonski određene ubrzane procedure ponovnog razmatranja od strane javne uprave ili ispitivanja koju bi učinilo neko nezavisno i nepristrasno telo, izuzev sudskog.

Konačne odluke, shodno ovom stavu 1, biće obavezujuće za javnu upravu koja poseduje informacije. Razlozi će biti navedeni u pisanoj formi u najmanju ruku kada se odbija dostupnost informacija u skladu sa ovim stavom.

2. Svaka Strana će, u okvirima svog nacionalnog zakonodavstva, obezbediti da pripadnici zainteresovane javnosti

(a) koji imaju dovoljan interes ili, ukoliko to nije slučaj,

(b) trpe kršenje nekog prava, u slučajevima kada upravno procesno pravo zahteva to kao preduslov

pravnim lekom pred redovnim sudom i/ili nekim drugim zakonom ustanovljenim nezavisnim i nepristrasnim telom, ospore materijalni i procesni legalitet svake odluke, činjenja ili propuštanja činjenja, prema odredbama člana 6 i, u slučajevima kada to omogućava nacionalno zakonodavstvo i bez narušavanja odredaba niže navedenog stava 3, drugih relevantnih odredaba ove konvencije.

Kriterijumi definisanja dovoljnog interesa i kršenja ovog prava biće određeni u skladu sa zahtevima nacionalnog zakonodavstva i s ciljem da se zainteresovanoj javnosti omogući široka dostupnost pravosudja u okvirima koje postavlja ova konvencija.

U tom cilju, interes bilo koje nevladine organizacije koja ispunjava uslove iz člana 2, stav 5, biće smatran dovoljnim u skladu sa odredbama gore navedenog podstava. U slučaju takvih organizacija, takodje će se smatrati da njihova prava mogu biti prekršena u skladu sa gore navedenim podstavom b).

Odredbe ovog stava 2 ne isključuju mogućnost pokretanja prethodnog postupka ispitivanja pred nekim upravnim organima i ne oslobadaju obaveze iscrpljivanja upravnih postupaka pre pokretanja nekog sudskog postupka, u slučajevima kada nacionalno zakonodavstvo predviđa takvu obavezu.

3. Pored toga, i bez narušavanja mogućnosti ostvarivanja pravne zaštite iz gore navedenih stavova 1 i 2, svaka Strana će obezbediti da pripadnici javnosti, kada ispunjavaju eventualne uslove koje određuje nacionalno zakonodavstvo, imaju dostupnost upravnim i sudskim postupcima kojima se osporava činjenje ili propusti koje su učinila fizička lica ili javna uprava, a koje su u suprotnosti sa odredbama njihovog nacionalnog zakonodavstva, a koje se tiču životne sredine.

4. Pored toga, i bez narušavanja odredaba gore navedenog stava 1, procedure iz gore navedenih stavova 1, 2 i 3 obezbediće odgovarajuće i efikasne pravne lekove i sudske privremene mere, kada je to potrebno, kao i što će one biti izvedene pravično, pošteno i pravovremeno i sa troškovima koji neće ometati samu proceduru. Odluke koje se donose po odredbama ovog člana biće donete ili zabeležene u pisanoj formi. Odluke sudova i kada god je to moguće drugih tela, biće javno dostupne.

5. U cilju unapređivanja efikasnosti odredaba ovog člana, svaka Strana će obezbediti da javnosti budu dostupne informacije o mogućnosti pokretanja upravnih i sudskih procedura za korišćenje pravnih lekova. Takodje, Strane će razmotriti uspostavljanje odgovarajućih mehanizama za pružanje pomoći koji bi uklonili ili umanjili finansijske i druge prepreke dostupnosti pravosudja.

Član 10.

Sastanci strana

1. Prvi sastanak strana biće sazvan najkasnije godinu dana nakon stupanja na snagu ove konvencije. Nakon toga, redovni sastanci Strana biće održavani najmanje jednom u toku dve godine, ukoliko Strane o tome ne odluče drugačije ili na pisani zahtev bilo koje strane, pod uslovom da taj zahtev dobije podršku najmanje jedne trećine Strana u roku od šest meseci pošto ga Izvršni sekretar Ekonomske komisije za Evropu uputi svim Stranama.

2. Strane će na svojim sastancima kontinuirano pratiti primenjivanje ove konvencije na bazi redovnog izveštavanja Strana. Imajući u vidu ovaj cilj, one će:

a) Razmatrati politiku i pravne i metodološke pristupe koji se tiču dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i dostupnosti pravosudja, imajući u vidu njihovo dalje unapređenje;

b) Razmenjivati informacije o iskustvu koje su stekli zaključivanjem i primenjivanjem bilateralnih i multilateralnih sporazuma ili drugih aranžmana, relevantnih u odnosu na ciljeve ove konvencije, a čije su strane jedna ili više Strana ove konvencije;

c) Tražiti, tamo gde je to potrebno, usluge odgovarajućih tela ECE i drugih kompetentnih međunarodnih tela i posebnih komiteta po svim pitanjima koje treba uzeti u obzir kako bi se ispunjavali ciljevi ove konvencije;

d) Po potrebi uspostavljati pomoćna tela;

e) Po potrebi pripremati protokole ove konvencije;

f) Razmatrati i usvajati predloge amandmana na ovu konvenciju u skladu sa odredbama člana 14;

g) Razmatrati i preduzimati bilo koje dodatne akcije koje su potrebne u svrhu postizanja ciljeva ove konvencije;

h) Na svom prvom sastanku razmotriti i konsenzusom usvojiti Poslovnik o radu za svoje sastanke i sastanke pomoćnih tela;

i) Na svom prvom sastanku razmotriti svoja iskustva u pogledu primene odredaba člana 5, stav 9 i razmotriti korake koji su neophodni za dalji razvoj sistema iz navedenog stava, uzimajući u obzir međunarodne procese i razvoj, uključujući razradu odgovarajućeg instrumenta koji se odnosi na inventare ili registre o ispuštanju i transferu zagadjenja, a koji bi konvenciji mogli biti priključeni kao aneksi.

3. Na sastancima Strana može se, po potrebi, na bazi konsenzusa razmotriti uspostavljanje finansijskih aranžmana.

4. Ujedinjene nacije, njihove specijalizovane agencije i Medjunarodna agencija za atomsku energiju, kao i svaka država ili regionalna organizacija za ekonomsku integraciju koja prema odredbama člana 17, ima pravo da potpiše Konvenciju ali nije Strana Konvencije, kao i svaka međjuvladina organizacija koja se bavi istim oblastima kojima se bavi i Konvencija, ovlašćene su da učestvuju kao posmatrači na sastancima Strana.

5. Svaka nevladina organizacija koja se bavi oblastima kojima se bavi Konvencija i koja je o svojoj želji da bude reprezentovana na sastanku Strana, informisala Izvršnog sekretara Ekonomske komisije za Evropu, biće ovlašćena da učestvuje kao posmatrač, izuzev u slučaju kada najmanje jedna trećina prisutnih Strana podnese prigovore.

6. U svrhu poštovanja odredaba gore navedenih stavova 4 i 5, Poslovnik o radu iz gore navedenog stava 2 h) predvideće praktične modalitete za postupak prijema i druge relevantne uslove.

Član 11.

Pravo glasa

1. Svaka Strana ove konvencije ima jedan glas, izuzev u slučajevima iz niže navedenog stava 2.

2. Regionalne organizacije za ekonomsku integraciju će u vezi sa pitanjima iz njihove nadležnosti imati onoliko glasova koliki je broj njihovih članica koje su Strane Konvencije. Ove organizacije neće koristiti svoje pravo glasa ukoliko to čine njihove države članice, i obrnuto.

Član 12.

Sekretarijat

Izvršni sekretar Ekonomske komisije za Evropu vršiće sledeće funkcije Sekretarijata:

(a) sazivanje i pripremanje sastanaka Strana;

(b) distribuiranje izveštaja i drugih informacija koje pristižu u skladu sa odredbama ove konvencije svim Stranama; i

(c) druge funkcije koje mogu odrediti Strane.

Član 13.

Aneksi

Aneksi uz ovu konvenciju predstavljaju njen sastavni deo.

Član 14.

Amandmani na Konvenciju

1. Svaka Strana može predložiti amandmane na ovu konvenciju.

2. Tekst svakog predloženog amandmana na Konvenciju podnosi se u pisanoj formi Izvršnom sekretaru Ekonomske komisije za Evropu koji će ga dostaviti svim Stranama, najmanje devedeset dana pre održavanja sastanka Strana, na kome je dati amandman predložen za usvajanje.

3. Strane će učiniti sve napore u cilju postizanja sporazuma u vidu konsenzusa oko svakog predloženog amandmana. Ako sve mogućnosti oko postizanja konsenzusa budu iscrpljene bez postizanja sporazuma, amandman će u krajnjem slučaju biti usvojen sa tročtvrtinskog većinom glasova Strana koje su prisutne i koje glasaju na sastanku.

4. Amandmane na ovu konvenciju koji budu usvojeni u skladu sa odredbama gore navedenog stava 3, depozitar će dostaviti svim Stranama na ratifikaciju, odobrenje ili prihvatanje. Amandmani na ovu konvenciju, izuzev na anekse, stupaju na snagu za Strane koje su ih ratifikovale, odobrile ili prihvatile, devedesetog dana pošto depozitar primi obaveštenje o njihovoj ratifikaciji, odobrenju ili prihvatanju od najmanje tri četvrtine svih Strana. Posle toga, ovi amandmani stupaju na snagu za svaku drugu Stranu devedesetog dana nakon što data Strana deponuje svoj instrument o ratifikaciji, odobrenju ili prihvatanju amandmana.

5. Svaka strana koja nije u stanju da odobri amandman na aneks ove konvencije, obavestiće o tome depozitara u pisanoj formi u roku od dvanaest meseci od dana obaveštenja o usvajanju. Depozitar će o prijemu takvog obaveštenja, bez odlaganja, obavestiti sve Strane. Strana uvek može da svoje ranije obaveštenje zameni prihvatanjem i nakon deponovanja instrumenta prihvatanja amandmani na takav aneks stupaju na snagu za tu Stranu.

6. Nakon isteka roka od dvanaest meseci od datuma kada je depozitar dostavio predlog amandmana iz gore navedenog stava 4, amandman na aneks stupa na snagu za one Strane koje nisu

obavestile depozitara u skladu sa odredbama gore pomenutog stava 5, pod uslovom da više od jedne trećine Strana nije podnelo takvo obaveštenje.

7. Za svrhe ovog člana "Strane koje su prisutne i koje glasaju" označava Strane koje su prisutne i koje glasaju za ili protiv.

Član 15.

Razmatranje poštovanja odredbi

Strane će na sastanku, na bazi konsenzusa, uspostaviti nekonfrontirajuće, nepravne i konsultativne opcione aranžmane radi razmatranja poštovanja odredbi ove konvencije. Ovi aranžmani će omogućavati odgovarajuće uključivanje javnosti i mogu da sadrže mogućnost razmatranja saopštenja pripadnika javnosti o pitanjima koja se tiču Konvencije.

Član 16.

Rešavanje sporova

1. Ako između dve ili više strana dođe do spora oko tumačenja ili primene ove konvencije, one će potražiti rešenje putem pregovora ili na bilo koji drugi način rešavanja sporova prihvatljiv za strane u sporu.

2. Prilikom potpisivanja, ratifikovanja, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja ovoj konvenciji, ili bilo kada nakon toga, svaka Strana ima mogućnost da u pisanoj formi izjavi depozitaru da u slučaju spora koji nije rešen u skladu sa gore navedenim stavom 1, prihvata jedan ili oba od sledećih načina za rešavanje spora kao obavezan, u odnosu prema bilo kojoj drugoj Strani koja prihvata istu obavezu:

- a) Podnošenje spora Medjunarodnom sudu pravde;
- b) Arbitraža u skladu sa procedurom navedenom u Aneksu II.

3. Ako Strane u sporu prihvate oba načina rešavanja spora iz gore navedenog stava 2, tada se spor može podneti samo Medjunarodnom sudu pravde, ukoliko se strane u sporu ne sporazumeju drugačije.

Član 17.

Potpis

Ova konvencija biće otvorena za potpisivanje u Aarhus-u (Danska) 25. juna 1998. godine, a nakon toga u sedištu Ujedinjenih nacija u Njujorku do 21. decembra 1998. godine i to za države članice Ekonomske komisije za Evropu, kao i za države koje imaju konsultativan status kod Ekonomske komisije za Evropu prema stavovima 8 i 11 Rezolucije Ekonomskog i socijalnog saveta 36 (IV) od 28. marta 1947. godine, kao i za regionalne organizacije za ekonomsku integraciju koje su osnovale suverene države članice Ekonomske komisije za Evropu, a koje su na njih prenele nadležnost u stvarima koje uređuje ova konvencija, uključujući nadležnost za sklapanje ugovora koji se odnose na ova pitanja.

Član 18.

Depozitar

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija vršiće funkciju depozitara ove konvencije.

Član 19.

Ratifikacija, prihvatanje, odobravanje i pristupanje

1. Ova konvencija podleže ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju od strane država potpisnica i regionalnih organizacija za ekonomsku integraciju.

2. Ova konvencija će biti otvorena za pristupanje od 22. decembra 1998. godine za države i regionalne organizacije za ekonomsku integraciju pomenute u članu 17.

3. Bilo koja druga država, koja se ne navodi u gore navedenom stavu 2, a koja je članica Ujedinjenih nacija može pristupiti Konvenciji, nakon što to odobri sastanak Strana.

4. Bilo koja organizacija iz člana 17 koja postane Strana ove konvencije, a da ni jedna od njenih država članica nije Strana, preuzima sve obaveze koje nameće ova konvencija. Ako je jedna ili više država članica takve organizacije strana ove konvencije ta organizacija i njene države članice će odlučiti o njihovim respektivnim odgovornostima za izvršavanje obaveza koje proističu iz ove konvencije. U tom slučaju, organizacija i države članice neće biti ovlašćene da istovremeno koriste svoja prava koja proizilaze iz ove konvencije.

5. U svojim instrumentima ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, regionalne organizacije za ekonomsku integraciju iz člana 17 izjaviće obim svoje nadležnosti u odnosu na pitanja koja reguliše ova konvencija. Ove organizacije će takodje informisati depozitara o bilo kojoj suštinskoj promeni u njihovim nadležnostima.

Član 20.

Stupanje na snagu

1. Ova konvencija će stupiti na snagu devedesetog dana nakon podnošenja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja.

2. U svrhu gore navedenog stava 1, bilo koji instrument koji deponuje neka od regionalnih organizacija za ekonomsku integraciju neće biti smatran kao dodatni onim deponovanim od strane država članica takve organizacije.

3. Za svaku državu ili organizaciju iz člana 17 koja ratifikuje, prihvati ili odobri ovu konvenciju ili pristupi nakon deponovanja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, ova konvencija će stupiti na snagu devedesetog dana od dana deponovanja instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja date države ili organizacije.

Član 21.

Povlačenje

Bilo kada nakon tri godine od dana stupanja ove konvencije na snagu za datu Stranu, ta Strana ima pravo da se povuče iz Konvencije davanjem pisanog obaveštenja depozitaru. Svako takvo povlačenje stupiće na snagu devedesetog dana nakon što depozitar primi dato obaveštenje.

Član 22.

Autentični tekstovi

Original ove konvencije čiji su tekstovi na engleskom, francuskom i ruskom jednako autentični, biće deponovan kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Kao svedoci dole potpisani, potpuno ovlašćeni za to, potpisali su ovu konvenciju, sačinjenu u Aarhusu (Danska), ovog dvadeset petog dana juna, hiljadu devetsto devedeset osme godine.

ANEKSI

ANEKS I

SPISAK AKTIVNOSTI NA KOJE SE ODNOSI ČLAN 6, STAV 1 (a)

1. Energetski sektor:

- Rafinerije mineralnih ulja i gasa;
- Instalacije za gasifikaciju i likvefakciju;
- Termocentrale i druge instalacije za sagorevanje sa unosom toplote od 50 megavata (MW) ili više;
- Peći za koks;
- Nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori uključujući demontažu ili stavljanje van funkcije tih elektrana ili reaktora* (izuzev istraživačkih pogona za proizvodnju i konverziju fisionih i fertilnih materijala, čija maksimalna snaga ne prelazi 1kW konstantnog unosa toplote);
- Instalacije za ponovnu preradu ozračenog nuklearnog goriva;
- Instalacije namenjene za:
 - proizvodnju ili obogaćivanje nuklearnog goriva;
 - preradu ozračenog nuklearnog goriva ili visoko-radioaktivnog otpada;
 - konačno odlaganje ozračenog nuklearnog goriva;
 - isključivo za konačno odlaganje radioaktivnog otpada;
 - Isključivo za skladištenje (planirano da bude više od 10 godina) ozračenih nuklearnih goriva ili radioaktivnog otpada na mestu različitom od onoga gde se proizvodi.

2. Proizvodnja i prerada metala:

- Instalacije za prženje ili sinterovanje metalne rude (uključujući sulfidnu rudu);
- Instalacije za proizvodnju sirovog gvoždja ili čelika (primarna ili sekundarna fuzija) uključujući kontinuirano livenje, sa kapacitetom koji prelazi 2,5 tone na sat;
- Instalacije za preradu crnih metala;
 - (i) Postrojenja za toplo valjanje sa kapacitetom koji prelazi 20 tona sirovog čelika na sat;
 - (ii) Kovnice sa čekićima čija energija prelazi 50 kilodžula po čekiću i gde korišćena toplotna energija prevazilazi 20 MW;
 - (iii) Nanošenje zaštitnih slojeva legura metala sa unosom koji prelazi 2 tone sirovog čelika na sat;
- Livnice za crne metale čija proizvodnja prelazi 20 tona na dan;
- Instalacije za:
 - (i) Proizvodnju sirovih obojenih metala iz rude, koncentrata ili sekundarnih sirovina, metalurškim, hemijskim ili elektrolitičkim procesima;
 - (ii) Topljenje, uključujući legiranje obojenih metala, uključujući ponovo dobijene proizvode (rafiniranje, livenje, itd.), sa kapacitetom topljenja koji prelazi 4 tone na dan za olovo i kadmijum ili 20 tona na dan za sve ostale metale;
- Instalacije za površinsku obradu metala i plastičnih materijala korišćenjem elektrolitičkih ili hemijskih procesa gde zapremina bazena za obradu prelazi 30 m³;

3. Mineralna industrija:

- Instalacije za proizvodnju cementnog klinkera u rotacionim pećima sa proizvodnim kapacitetom koji prelazi 500 tona na dan ili kreča u rotacionim pećima sa proizvodnim kapacitetom koji prelazi 50 tona na dan ili u drugim pećima čiji proizvodni kapacitet prelazi 50 tona na dan;
- Instalacije za proizvodnju azbesta i proizvoda na bazi azbesta;
- Instalacije za proizvodnju stakla uključujući staklena vlakna sa kapacitetom topljenja koji prelazi 20 tona na dan;
- Instalacije za topljenje mineralnih supstanci uključujući proizvodnju mineralnih vlakana sa kapacitetom topljenja koji prelazi 20 tona na dan;
- Instalacije za proizvodnju keramičkih proizvoda pečenjem, naročito crepova, cigala, šamotnih cigala, poluporculanskih proizvoda ili porcelana, sa proizvodnim kapacitetom koji prelazi 75 tona na dan i/ili sa peći čiji kapacitet prelazi 4 m³ i više od 300 kg/m³ po peći.

4. Hemijska industrija: proizvodnja u okviru kategorija aktivnosti koje se nalaze u ovom stavu označava proizvodnju industrijskog obima koja se ostvaruje hemijskom obradom supstanci ili grupa supstanci nabrojanih u podstavovima a) do g):

- (a) hemijske instalacije za proizvodnju bazičnih organskih hemikalija kao što su:
 - (i) prosti ugljovodonici (linearni ili ciklični, zasićeni ili nezasićeni, alifatični ili aromatični);
 - (ii) ugljovodonici koji sadrže kiseonik kao što su alkoholi, aldehidi, ketoni, karbosiilne kiseline, estri, acetati, etri, peroksidi, epoksi smole;
 - (iii) sumporasti ugljovodonici;
 - (iv) ugljovodonici koji sadrže azot kao što su amini, amidi, nitritna jedinjenja, nitro jedinjenja ili nitratna jedinjenja, nitriti, cijanati, izocijanati;
 - (v) ugljovodonici koji sadrže fosfor;
 - (vi) halogeni ugljovodonici;
 - (vii) organometalična jedinjenja;
 - (viii) bazični plastični materijali (polimeri, sintetička vlakna i vlakna na bazi celuloze);
 - (ix) sintetičke gume;
 - (x) boje i pigmenti;
 - (xi) površinski aktivna sredstva;
- (b) Hemijske instalacije za proizvodnju bazičnih neorganskih hemikalija, kao što su:
 - (i) gasovi, kao što su amonijak, hlor ili hloro-vodonik, fluor ili fluoro-vodonik, ugljenični oksidi, jedinjenja sumpora, azotni oksidi, vodonik, sumpor-dioksid, karbonil-hlorid;

(ii) kiseline, kao što je hromna kiselina, fluorvodonična kiselina, fosforna kiselina, azotna kiselina, hlorovodonična kiselina, sumporna kiselina, oleum i druge neorganske kiseline koje sadrže sumpor;

(iii) baze, kao što su amonijum-hidroksid, kalijum-hidroksid, natrijum-hidroksid;

(iv) soli kao što su amonijum-hlorid, kalijum-hlorat, kalijum-karbonat, natrijum-karbonat, perborat, srebro-nitrat;

(v) nemetali, metalni oksidi ili druga neorganska jedinjenja kao što su kalcijum-karbid, silicijum, silicijum-karbid;

(c) Hemijske instalacije za proizvodnju veštačkih đubriva na bazi fosfora, azota i kalijuma (prosta i složena đubriva);

(d) Hemijske instalacije za proizvodnju osnovnih proizvoda za zaštitu bilja i biocida;

(e) Instalacije koja koriste hemijske ili biološke procese za proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda;

(f) Hemijske instalacije za proizvodnju eksploziva;

(g) Hemijske instalacije u kojima se hemijski ili biološki postupci koriste za proizvodnju aditiva na bazi proteina, enzima i drugih proteinskih supstanci.

5. Upravljanje otpadom:

- Instalacije za spaljivanje, reciklažu, hemijsko tretiranje ili deponije opasnog otpada;

- Instalacije za spaljivanje komunalnog otpada čiji kapacitet prelazi 3 tone na sat;

- Instalacije za odlaganje bezopasnog otpada čiji kapacitet prelazi 50 tona na dan;

- Deponije koje primaju više od 10 tona na dan ili sa ukupnim kapacitetom koji prelazi 25000 tona, izuzimajući deponije inertnog otpada;

6. Postrojenja za tretiranje otpadnih voda sa kapacitetom koji prelazi 150000 populacionog ekvivalenta

7. Industrijska postrojenja za:

(a) Proizvodnju pulpe za papir od drveta ili sličnih vlaknastih materijala;

(b) Proizvodnju papira i kartona sa proizvodnim kapacitetom koji prelazi 20 tona na dan.

8.

(a) Izgradnja linija za dugolinijski železnički saobraćaj i izgradnja aerodroma** sa dužinom glavne piste od 2100 m ili više;

(b) Izgradnja puteva namenjenih za saobraćaj motornih vozila i brzih autoputeva***;

(c) Izgradnja novog puta sa četiri ili više traka ili preuredjivanje i/ili proširivanje postojećeg puta sa dve ili manje traka na put sa četiri i više traka, gde bi takav novi put ili preuredjena i/ili proširena sekcija puta imala u kontinuiranoj dužini 10 km i više.

9.

(a) Unutrašnji vodni putevi i pristaništa za unutašnji vodni saobraćaj koji dozvoljava prolaz plovila koja prelaze 1.350 tona;

(b) Trgovačke luke, dokovi za utovar i istovar povezani sa kopnom i spoljnim lukama (izuzimajući dokove za trajekte) koji mogu da primaju plovila koja prelazi 1.350 tona.

10. Sistemi za prikupljanje podzemnih voda ili veštački sistemi za obnavljanje podzemnih voda gde je godišnja zapremina prikupljene ili obnovljene vode ekvivalentna ili prelazi 100 miliona m³.

11.

(a) Radovi na transferu vodnih resursa između rečnih bazena gde transfer ima za svrhu otklanjanje mogućih manjaka vode i gde količina transferisane vode prelazi 100 miliona m³/godišnje.

(b) U svim ostalim slučajevima, radovi na transferu vodnih resursa gde prosečni višegodišnji protok iz bazena uzimanja prelazi 2000 miliona m³/godišnje i gde količina transferisane vode prelazi 5% ovog protoka.

U oba slučaja transfer pijaće vode cevima je isključen.

12. Ekstrakcija petroleja i prirodnog gasa za komercijalne svrhe kada količina ekstrahovanog petroleja prelazi 500 tona na dan, a gasa 500.000 m³ na dan.

13. Brane i druge instalacije namenjene za zadržavanje ili stalno skladištenje vode, kada nova ili dodatna količina zadržane ili uskladištene vode prelazi 10 miliona m³.
14. Cevovodi za transport gasa, nafte ili hemikalija sa prečnikom većim od 800 mm i dužinom koja prelazi 40 km.
15. Postrojenja za intenzivno uzgajanje živine ili svinja sa više od:
(a) 40.000 mesta za živinu;
(b) 2.000 mesta za proizvodnju svinja (preko 30 kg); ili
(c) 750 mesta za krmače.
16. Kamenolomi i otvoreni rudarski kopovi čija površina prelazi 25 hektara ili u slučaju tresetišta gde površina lokacije prevazilazi 150 hektara.
17. Izgradnja dalekovoda sa naponom od 220 kV ili više i dužinom većom od 15 km.
18. Postrojenja za skladištenje petroleja, petrohemijskih ili hemijskih proizvoda sa kapacitetom od 200.000 tona ili više.
19. Ostale aktivnosti:
- Postrojenja za predtretman (postupci kao pranje, izbeljivanje, mercerizacija) ili bojenje vlakana ili tekstila čiji kapacitet prelazi 10 tona na dan;
- Postrojenja za bojenje koža čiji kapacitet prelazi 12 tona finalnih proizvoda na dan;
- (a) Klanice sa obradom zaklanih životinja čiji kapacitet prerade prelazi 50 tona na dan;
- (b) Postrojenja za preradu i obradu prehrambenih proizvoda poreklom od:
 (i) Životinjskih sirovina (izuzev mleka) sa kapacitetom proizvodnje finalnih proizvoda većim od 75 tona na dan;
 (ii) Biljnih sirovina sa kapacitetom proizvodnje finalnih proizvoda većim od 300 tona na dan (prosečna vrednost zasnovana na tromesečnoj osnovi);
- (c) Prerada i obrada mleka sa unosom mleka većim od 200 tona na dan (prosečna vrednost zasnovana na godišnjoj osnovi);
- Postrojenja za odlaganje ili recikliranje životinjskih leševa i otpada čiji kapacitet prerade prelazi 10 tona na dan;
- Postrojenja za površinsko tretiranje supstanci, predmeta ili proizvoda uz korišćenje organskih rastvarača, posebno za štampanje, prevlačenje, odmašćivanje, zaštitu od vode, tutkalisanje, slikanje, čišćenje ili impregniranje sa potrošnjom od preko 150 kg na sat ili više od 200 tona godišnje;
- Instalacije za proizvodnju ugljenika (teško sagorivog uglja) ili elektrografita termičkom obradom ili grafitizacijom.
20. Svaka aktivnost koju ne obuhvataju stavovi od 1. do 19. gde je učešće javnosti obezbeđeno procedurom procene uticaja na životnu sredinu u okviru nacionalnog zakonodavstva.
21. Odredbe člana 6, stav 1 (a) ove konvencije ne primenjuju se ni na jedan od gore navedenih projekata preduzetih isključivo ili uglavnom u svrhe istraživanja, razvoja i testiranja novih metoda ili proizvoda u toku manje od dve godine, izuzev ukoliko nije verovatno da će izazvati značajan uticaj na životnu sredinu ili zdravlje.
22. Svaka promena ili proširenje aktivnosti, kada takva promena ili proširenje odgovara kriterijumima / graničnim vrednostima koje postavlja ovaj Aneks, podleže odredbama člana 6, stav 1 a) ove konvencije. Svaka druga promena ili proširenje aktivnosti podleže odredbama člana 6, stav 1 b) ove konvencije.

ANEKS II ARBITRAŽA

1. U slučaju podnošenja spora na arbitražu u skladu sa odredbama člana 16, stav 2 ove konvencije, strana ili strane u sporu dužne su da obaveste sekretarijat o predmetu arbitraže, posebno naglašavajući

članove ove konvencije čije je tumačenje ili primena u pitanju. Sekretarijat će dobijene informacije proslediti svim Stranama ove konvencije.

2. Arbitražno veće se sastoji od tri člana. Strana ili strane koje tuže, kao i druga strana ili strane u sporu imenuju po jednog arbitra. Ova dva arbitra, na osnovu sporazuma, imenuju trećeg koji će biti predsednik arbitražnog veća. On ne sme da bude državljanin ni jedne od strana u sporu, niti da ima stalno boravište na teritoriji država koje su u sporu, niti može da bude zaposlen kod strana u sporu, niti da je učestvovao u datom slučaju u bilo kom svojstvu.

3. Ako se predsednik arbitražnog veća ne odredi u roku od dva meseca od postavljanja drugog arbitra, Izvršni sekretar Ekonomske komisije za Evropu, na zahtev bilo koje od strana u sporu, imenovaće predsednika tokom sledeća dva meseca.

4. Ako jedna od strana u sporu ne imenuje arbitra u roku od dva meseca od prispeća zahteva, druga strana o tome može da obavesti Izvršnog sekretara Ekonomske komisije za Evropu koji će imenovati predsednika arbitražnog veća u roku od sledećih dva meseca. Nakon imenovanja, predsednik arbitražnog veća će zahtevati od strane koja nije imenovala svog arbitra da to učini u roku od dva meseca. Ako to ne uspe da uradi u navedenom roku, predsednik o tome obaveštava Izvršnog sekretara Ekonomske komisije za Evropu koji će imenovati datog arbitra u roku od sledećih dva meseca.

5. Arbitražno veće će doneti svoju odluku u saglasnosti sa međunarodnim pravom i odredbama ove konvencije.

6. Svako arbitražno veće konstituisano po odredbama propisanim u ovom Aneksu, doneće svoja pravila o postupku.

7. Odluke arbitražnog veća, bilo da se radi o procesnim ili materijalnim, biće donete većinom glasova njegovih članova.

8. Veće ima ovlašćenje da preduzme sve odgovarajuće mere da bi utvrdilo činjenice.

9. Strane u sporu će olakšati rad arbitražnom veću i posebno koristeći sva sredstva koja im se nalaze na raspolaganju, one će:

(a) obezbediti sva relevantna dokumenta, uslove i informacije;

(b) omogućiti, gde je to neophodno, pozivanje svedoka ili eksperata i prihvatiti njihov dokazni materijal.

10. Strane i arbitri će štiti poverljivost bilo kojih informacija koje prime u poverenju u toku postupka pred arbitražnim većem.

11. Arbitražno veće može, na zahtev jedne od strana, da preporuči privremene mere zaštite.

12. Ako se jedna od strana u sporu ne pojavi pred većem ili ne učestvuje u odbrani svog slučaja, druga strana može da zahteva da veće nastavi sa postupkom i donese svoju konačnu odluku. Odsustvo jedne strane ili ne učestvovanje u odbrani neće predstavljati prepreku za odvijanje postupka.

13. Arbitražno veće može da sasluša i odluči o protivtužbenim zahtevima koji proističu direktno iz predmeta spora.

14. Ukoliko arbitražno veće ne odluči drugačije, zbog posebnih uslova u datom slučaju, troškovi veća, uključujući nadoknade za svoje članove, strane u sporu ravnopravno dele. Veće će voditi evidenciju svojih troškova o čemu će podneti završni izveštaj stranama u sporu.

15. Svaka strana ove konvencije koja ima pravni interes u predmetu spora i na koju može da utiče odluka u tom slučaju, može da se umeša u postupak uz saglasnost veća.

16. Arbitražno veće će doneti svoju odluku u roku od pet meseci od datuma kada je veće uspostavljeno, izuzev ako oceni da je produženje roka neophodno, ali na period ne duži od pet meseci.

17. Uz odluku arbitražnog veća biće dato i obrazloženje. Odluka će biti konačna i obavezujuća za sve strane u sporu. Arbitražno veće će odluku proslediti stranama u sporu i sekretarijatu. Sekretarijat će dalje proslediti dobijene informacije svim stranama ove konvencije.

18. Bilo koji spor koji se može pojaviti između strana, u pogledu tumačenja ili izvršavanja odluke može, od bilo koje strane, biti upućen arbitražnom veću koje je tu odluku donelo ili, u slučaju da ovo veće ne može da se sazove, drugom veću konstituisanom za ovu svrhu na isti način kao i prethodno.

** Nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori prestaju da budu instalacije tog tipa kada se svo nuklearno gorivo i drugi radioaktivno kontaminirani elementi trajno uklone sa lokacije instalacije.*

*** Za svrhu ove Konvencije "aerodrom" označava aerodrom čija je definicija saglasna sa definicijom iz Čikaške konvencije iz 1944. godine kojom je osnovana Međunarodna organizacija za civilno vazduhoplovstvo (aneks 14).*

**** Za svrhu ove Konvencije "brzi autoput" označava put čija je definicija saglasna sa definicijom iz Evropskog sporazuma o glavnim međunarodnim saobraćajnim arterijama od 15. novembra 1975. godine.*